Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

PRØVEN

Læs om

Hvor var Knudsens Hjørne?

Bestemmer EU over Danmark?

Kregme Kirke

Ure med lyd

FREDERIKSVÆRKEGNENS
HISTORISKE FORENING

September 2017 - 14. årgang, nr. 57

Foreningen

Formand

Bent Petersen
Skovbrynet 10
3300 Frederiksværk
Tlf. 4774 6426
bepetersen@hotmail.dk

Kasserer

Carl Jensen
St. Havelsevej 92
3310 Ølsted
tlf. 4774 9335

Redaktør af *Prøven*

Jørgen Tved
Skansevej 30B
3390 Hundested
tlf. 4777 0023
tved@email.dk

Bestyrelsesmedlemmer

Jytte Bloch-Kelsen
Lynghøjvej 24
3390 Hundested
Tlf. 4581 9695
jytte-bloch-kelsen@privat.dk

Henning Petersen
Hejrestien 6
3310 Ølsted
Tlf. 5143 0551
henning_petersen@mail.tele.dk

Peter Ahlburg
Karlsgavevej 48
3300 Frederiksværk
tlf. 4777 0146
mc_allemann@yahoo.dk

Erik Kragh
Gl. Møllevej 7
3300 Frederiksværk
Holth.Kragh@outlook.com

Medhjælper for bestyrelse
Jan Larsen
Astersvej 8
3310 Ølsted
jplarsen2@hotmail.com

Kontingent 2017

Personligt medlemskab	150,- kr.
Husstandsmedlemskab	225,- kr.
Firmaer og institutioner	500,- kr.
Firmaer (under 6 ansatte)	250,- kr.

Det er nemmest for foreningen, hvis man indbetaler via netbank:
Reg.nr. 1551 kontonr. 3572519309
i Danske Bank.
Husk at anføre navn og adresse på indbetaler!

Redaktionen

Jørgen Tved (ansvarshavende), Jørgen Lassen, Jytte Bloch-Kelsen, Erik Kragh, Jan Larsen, Bent Petersen.
Layout: Torsten Møller Madsen, *inteko.dk*
Tryk: G L Tryck, oplag 450
ISSN: 1604-0678. Titel: Prøven

Foreningens e-mail: *mail@frvhistorie.dk*
Hjemmeside: www.frvhistorie.dk

Stof til næste nummer af *Prøven* bedes indsendt snarest. Vi tager forbehold for indsendte læserindlæg, som ikke nødvendigvis er udtryk for foreningens holdning.

I dette nummer

Foreningsnyt og Alsang ved V3 side 4

Hvor var Knudsens hjørne? side 6

Vi fik en medalje side 8

Bestemmer EU over Danmark? side 12
Rektor Bente Hagelund besvarer spørgsmålet

Et besøg i Kregme Kirke side 16
Arnakketrolden og det skæve tårn

Ure med slag i side 22

Nyt fra foreningen

På er bestyrelsesmøde d. 7. september 2017 skete der en omrokering af bestyrelsesposter, idet *Wilhelm Stege* meddelte, at han gik ud af bestyrelsen. Næstformand *Bent Petersen* sagde ja til at overtage posten som formand. Posten som næstformand vil blive besat efter næste generalforsamling, hvor bestyrelsen skal have valgt 2 nye medlemmer.

Bent Petersen

In memoriam Elisabeth Lauridsen

1942 – 2017

Himlen var sort af regntunge skyer over Vinderød Kirke. Flankeret af Wiedewelts pragtsarkofag over Classen i det dunkle kirkerum lyste Elisabeths båre op med en monumental kistepynt i solgyldne farver.

Kirken var fyldt til bristepunktet af familie, venner og kolleger, og at Elisabeth var et farverigt menneske vidnede de store gulvdækkende kranse og buketter i et storslået farvesymfoni om.

Elisabeth nød en open-air koncert, da en massiv hjerneblødning brat slukkede hendes livslys på hendes og hendes afdøde mands 54 års bryllupsdag.

Ved den seneste generalforsamling blev Elisabeth med applaus indvalgt i Historisk Forenings bestyrelse, hvor hendes lyse humør og favnende menneskesyn desværre alt for kort blev en inspiration for resten af bestyrelsen. Vi vil savne hendes smilende nærvær.

Elisabeths to døtre og søn afholdt et smukt mindesamvær efter bisættelsen.

Æret være Elisabeth Lauridsens minde.

Bent Petersen

Alsang ved kampvognen

... det regnede ikke

Nej, det regnede ikke. Men det blæste, så teltdugen blafrede omkring de 80 sangglade mennesker, der var mødt frem en kold julidag for at hylde de illegale sangtekster fra besættelsestiden.

Foreningens næstformand bød velkommen og takkede pianisten *Aase Lind* samt forfatteren og sangsamleren *Svend Nielsen*, fra hvis bog der var udvalgt omkring 40 sange, der var trykt i et sanghæfte, der blev flittigt brugt. Svend Nielsen kom sammen med sin kone *Kirsten* samt medlemmer af *Oktoberkoret*, som bidrog til, at sangene kunne overdøve blæsten.

Det var især glædeligt at byde velkommen til frihedskæmperen *Poul Hedelund*, der som 17-årig var med til at tage kampen op mod besættelsesmagten i en tid, hvor mange såkaldt klogere og i hvert fald betydelig ældre frygtsomt bøjede nakken i tavshed. Poul er stadig en aktiv og sprællevende mand, der sammen med pianisten Aase underholder på plejehjem og i sangforeningen *Syng dig glad* i Hundested.

Så blev der sunget efter en levende og inspirerende beretning fra *Jørgen Tved* om tilblivelsen af V3. Mellem hver sang kædede Jørgen anekdotisk teksterne sammen til et formfuldendt hele. Bravo!

Grundet problemer i den offentlige trafik kom de længe savnede spillemænd, lige mens solen sendte sine stråler ned i teltet, og atter i år fik *Leif Monnerup* og *Knud Grumløse* levendegjort frihedssange, som desværre stadig er alt for aktuelle, med *We shall overcome some day*.

Festen sluttede med, at Historieforeningen tildelte gæsterne en lille erkendtlighed.

Bent Petersen

Foreningernes Land

Om en forening og et gadehjørne

For nylig fik jeg en lille tryksag: *Love for Vinderød-Karsemose Borgerforening*.

Man siger, at Danmark er foreningernes land og rigtigt er det, at vi har et "hav" af foreninger – store og små og med meget forskelligt grundlag. Nogle har en lang levetid, andre lever kun en meget begrænset tid.

Om *Vinderød-Karsemose Borgerforening* lever endnu, ved jeg ikke, men da formålet var *Etablering af administration og gadebelysning på strækningen fra Gartner Knudsens Hjørne, langs amtsvejen til Karsemose by, samt i Vinderød og Karsemose byer* har jeg en fornemmelse af, at foreningen er ophørt.

Foreningen bruger et stednavn: *Gartner Knudsens Hjørne*.

Vi "indfødte" ved naturligvis godt, hvor dette hjørne var, men alle indvandrerne fra Jylland og andre eksotiske steder ved måske ikke, at hjørnet lå hvor den store rundkørsel fra Hillerødvejen, vejen til Liseleje og Hundested nu ligger, og at hjørnet uofficielt var opkaldt efter ejeren af et større gartneri, som lå på stedet.

Vi bringer et luftfoto af hjørnet, der næsten ikke er til at genkende i dag. Det er taget af en fra *Viggo Sylvest Jensens Luftfotoimperium*, der blev omtalt i Prøven nr. 54, december 2016.

Redaktionen kan desuden informere om, at der nu *er* etableret vejbelysning på stedet ...

Jørgen Tved

"Knudsens hjørne", der var opkaldt efter den daværende gartner *Tage Knudsen*, lå oprindelig på hjørnet af Åsebro og Nørregade.

Det ses på luftfotografiet fra 1949, hvor Knudsens stråtækte bolig er markeret med rød cirkel. Bygningen lå ved et trafikalt vanskeligt kryds, hvor ikke mindre end 5 veje mødtes: Nørregade, Åsebro, Vinderød Skov, Helsingevej og Hillerødvej.

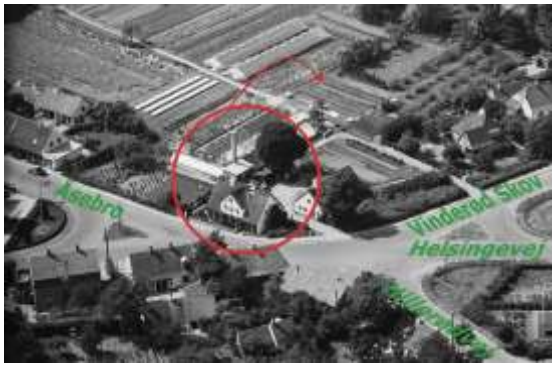

Luftfoto fra 1949 af krydset i den nordlige del af Frederiksværk. Gartner Knudsens bolig er markeret med rød cirkel og den røde pil viser, hvor den kommende bolig blev placeret (foto: Sylvest Jensen Luftfoto, Det Kongelige Bibliotek. Grafik: Jørgen Lassen).

Da man på sigt også kunne forudse, at der blev behov for en ny og større vej til den vestlige del af Halsnæs, den kommende *Amtsvejen*, blev der i 1949-1950 etableret en rundkørsel, der kunne håndtere trafikken ved mødet mellem de 6 veje.

For at få god plads til denne rundkørsel måtte Knudsens bolig rives ned, og i stedet opførte han en ny bolig med tegltag, som ellers meget lignede den gamle bolig. Den blev opført nord for den kommende amtsvej, og har i dag adressen Nellikevej 20.

Som det ses af luftfotografiet fra 1956, hvor Knudsens bolig også er markeret med rød cirkel, var den kommende amtsvej spærret af med et stakit, og i mange år var den blot en grusvej, som endte blindt lidt før Arrenakke Å mod vest. Hen mod 1967 bliver den kommende amtsvej forbundet med Hanehovedvej.

Luftfoto fra 1956 af rundkørslen i den nordlige del af Frederiksværk. Gartner Knudsens bolig er markeret med rød cirkel (foto: Sylvest Jensen Luftfoto, Det Kongelige Bibliotek. Grafik: Jørgen Lassen).

Og vi skal helt frem mod 1978 før Amtsvejen påbegyndes med sit nuværende forløb, og på gamle kort kan man se, at den i hvert fald er færdig i 1984.

Først i 1975-1978 bliver Åsebro en regulær sidevej til Nørregade, så rundkørslen "kun" håndterer den til tider meget hidsige trafik fra 5 veje.

Jørgen Lassen

Vi fik en medalje

En overraskelse ved V3 udstillingen

Søndag den 16. juli begyndte regnen kl. 10. Gurli og jeg skulle have vagten ved V3, der som bekendt åbnede kl. 11, så vi kikkede forgæves efter solen. Det gjorde vi også resten af dagen, regnen silede stadig ned og vi havde kun haft besøg af én gæst. Men så kom Karin og vi fik en medalje.

Karins far var *Harald Hansen*, hvis sidste adresse var Fjordvej 17 i Hundested.

Harald var skibstømrer og fra Frederikssund. Han var allerede før krigen medlem af DKP – Danmarks Kommunistiske Parti. Han havde god kontakt til en anden skibstømrer, *Karl Pedersen*, som var gift med *Margrethe*, om hvem *Børge Houmann*, leder af DKP's centrale modstandsarbejde, i sin bog "*Kommunist under besættelsen*" bl.a. skriver: "Den 11. juni 1942 mødtes jeg i en lejlighed i Lundtoftegade med Margrethe Eriksen, en sej og bestemt ung kvinde fra den lille stormomsuste by Hundested. Hun var medlem af det kommunistiske parti og parat til at træde hjælpende til. Men hendes trykkeri var beskedent. Hun måtte have hjælp til at anskaffe den nødvendige mængde ny skrift. Hun fik på stedet udbetalt 6.000 kr. kontant. Den 15. december forstrakte vi hende med yderligere 1.500 kr. Efter datidens forhold gik det godt længe. Af notatet på bagsiden af det lånedokument, vi oprettede, og som stadig er i min besid-

delse, fremgår at Margrethe i tiden fra 31. juli til 14. december 1942 trykte 6 numre af *Land og Folk* og 4 numre af *Frit Danmark,* samt en række opråb fra partiet."

Jeg kan så tilføje, at da politiet med cirka 30 mand og skudklare våben stormede trykkeriet den 29. december 1942 kl. 23:30, fandt man 5000 eksemplarer af det syvende nummer af Land og Folk, som endnu ikke var afsendt.

Jeg kan også tilføje, at det var Harald Hansen, som havde gjort Børge Houmann bekendt med Margrethe og det lille trykkeri i Hundested.

I anledning af
40-ÅRET FOR
NEDKÆMPELSEN AF HITLER-FASCISMEN
har den overordentlige og befuldmægtigede Ambassadør
for Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker
og frue Lev I. Mendelevitch,
den ære at indbyde
kammerat Harald Hansen med ledsager
til reception, onsdag den 8. maj 1985, kl. 18-19.30
på USSR's Ambassade, Kristianiagade 3
S.U. (01) 42 35 83

Politiet fandt som bekendt både Margrethe, hendes mand Karl og broderen Peter, foruden søsteren Else med hendes to små børn. Man var i færd med at udskære en "sort" gris, som skulle fordeles. Harald skulle også have været med til fordelingen, men Karin var blevet syg og kastede op, så Harald kom ikke hjemmefra. Man kan forstå, at det faktisk var den meget lille Karin, som måske reddede Haralds liv. Under alle omstændigheder slap han for et langt fængselsophold.

Også Else slap. Hun fortalte, at hun med sine to små børn kun var kommet fra København for at få en lille del af grisen. Politiet lod hende efter den forklaring gå, efter at den ledende politimand havde sagt, at man ikke skød gråspurve med kanoner. Både Else og Harald kunne efterfølgende fortsætte deres illegale arbejde, og Harald gik naturligvis under jorden og kunne nu koncentrere sig om Frederikssund, hvor han sammen med bl.a. Morten Nielsen og Martin Bjørner var med til at opbygge det illegale arbejde.

Karin, som var med "under jorden", gav familien et chok, da hun en dag lå og legede med en håndgranat. Det betød, at våben og håndgranater fik et nyt børnesikret gemmested.

Harald kom godt gennem modstandsarbejde og illegalitet og fik den 8. maj 1985 på Den sovjetiske Ambassade i København tildelt en mindemedalje i anledningen af 40-året for sejren over fascismen.

For Sovjetunionen – og nu for Rusland – er årsdagen for afslutningen af den store fædrelandskrig 1941-1945 nok den største fest og mindedag i det store lands historie. Sejrsdagen fejres med store parader og fester.

For Rusland var ofrene i krigen af helt ufatteli-

ge dimensioner. Grusomheder, vi ikke kan fatte. Mere end 20 millioner satte livet til. Næsten 10 % af det store lands befolkning. Og som russerne siger: der findes faktisk ikke en eneste familie, der ikke har mistet mindst ét medlem i den blodige krig. Mere end 10.000 byer blev stort set ødelagt. De tyske grusomheder havde været helt enorme og ufattelige.

Men russerne ved godt, at de ikke var alene om at vinde krigen, så de har også meget stor respekt for f.eks. de danske modstandsfolk, eller som de siger: For de danske "partisanski." Det skal så også bemærkes, at *Danmarks Frihedsråd*, efter overenskomst med russerne, fra juli 1944 havde en ambassadør, *Thomas Døssing,* i Moskva. Han havde naturligvis orienteret om kampen i Danmark. Og om den 29. august 1943, hvor strejker og demonstrationer tvang den danske regering til at gå af. Og han kunne også berette om den vel nok største danske sabotage – aktionen mod *Dansk Industrisyndikat* – i daglig tale Riffelsyndikatet. Det skete den 22. juni 1944, på årsdagen for Tysklands angreb på Sovjetunionen.

Det er ikke så få, der som Harald har fået en russisk mindemedalje, for den fælles kamp mod fascismen, men mig bekendt er Harald den eneste i Frederiksværk og omegn, der har fået denne store anerkendelse. Vi kan så "prale" af, at mange flere i vort område også havde fortjent den samme medalje.

Vi vil godt sende en stor tak til Karin for hendes besøg ved udstillingen af og omkring V3. og for hendes fars medalje.

Jørgen Tved

PS. Vi fik efterfølgende endnu en gæst, og da vi kom hjem kl. ca. 17 skinnede solen

Bålet brænder stadig i Vinderød

I hvert fald til Sankt Hans

Selv om Historisk Forening ikke længere er med, synes mange frederiksværkere, at bålet ved Præstekorset er en god tradition, der skal værnes om.

Vinderød By's Grundejerforening stod i år for arrangementet, dog godt hjulpet af professionel bålbygger *Carl Jensen* og energisk assistent *Bengt Sørensen*. Og da *Jørgen Tved* holdt båltalen, var det næsten et historisk foreningsarrangement alligevel. Formanden *Inge Sørensen* bød velkommen og *Manos Anassis* underholdt med guitar og sang.

Mon ikke der også næste år bliver bål igen på bakken med den smukke oversigt over Arresø ?

Bestemmer EU over Danmark?

Spændende foredrag om Grundloven

På baggrund af det spændende foredrag den 31. maj har rektor for Folkeuniversitetet i København, jurist *Bente Hagelund* sendt denne artikel til Prøven

I 2015 fejrede vi 100-året for kvindernes stemmeret, som blev indført i Grundloven fra 1915. I den anledning blev jeg inviteret til at holde et foredrag i Frederiksværkegnens Historiske Forening, og jeg benyttede lejligheden til ikke bare at fortælle om grundlovens tidlige historie, men også om hvad der er sket med vores forfatning i de sidste 100 år.

Danmark har én af verdens ældste nedskrevne forfatninger, og den fik vi i 1849. Den seneste revision af grundloven skete i 1953, hvor Landstinget blev afskaffet og parlamentarismen og ombudsmands-institutionen blev indført. I 1953 fik vi også en regel om, at det fremover skulle være muligt af afgive suveræniteten til internationale organer som f.eks. EU. Det er den regel, som jeg vil skrive lidt om her, og den ser sådan her ud:

> **§ 20. Stk. 1.** Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

I 2016 var Europa chokeret vidne til den britiske Brexit-afstemning, hvor et flertal af de britiske vælgere stemte for, at Storbritannien skulle forlade EU. Også i Danmark hører man jævnligt kritik af, at EU bestemmer for meget, og at det er uacceptabelt, at det danske folketing ikke selv kan bestemme, hvordan reglerne skal være i Danmark. Men bestemmer EU virkelig over Danmark, og hvis ja, hvordan kan det være kommet dertil?

Når man i 1953 ville åbne mulighed for at overlade beføjelser til internationale organisationer, var det på baggrund af erfaringerne fra 2. verdenskrig. I det meste af verden og også i Danmark var der et stærkt ønske om at etablere organisationer, samarbejdsformer og aftaler, der kunne forhindre lignende humanitære og økonomiske katastrofer. FN blev oprettet i 1945, og i 1949 kom også NATO og Europarådet til.

Gennem etableringen af *Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF)* blev kimen lagt til det nuværende EU. Europas økonomier skulle udvides, flere skulle i arbejde og levestandarden højnes inden for fællesskabet. I EKSF-traktaten indførte man for første gang en overnational organisation, som kunne udstede regler med bindende virkning for medlemmerne. Grundlovens fædre og mødre ønskede også, at Danmark skulle kunne tilslutte sig sådan en organisation.

Der skulle dog komme til at gå næsten 20 år,

før bestemmelsen kom i brug. Hvis Danmark skal afgive suverænitet, kræver det, at der er 5/6 flertal for forslaget i folketinget. Hvis der ikke er 5/6 flertal i folketinget, skal der være almindeligt flertal, og derefter skal lovforslaget vedtages ved en efterfølgende folkeafstemning. I 1972 gik danskerne for første gang til stemmeurnerne for at tilkendegive deres mening om EF (senere EU), og det blev et stort flertal for tilslutning:

§ 20 - folkeafstemninger

	1972	1986	1992	1993	1998	2000	2014	2015
Emne	Tilslutning til EF	EF-pakken Vejledende.	Maastricht 1	Maastricht 2 Vejledende	Amsterdamtraktaten	ØMU'en	Patentdomstolen	Afskaffelse af retsforbeholdet
Ja	63,4	56,2	49,3	56,7	55,1	46,8	62,5	46,9
Nej	36,6	43,8	50,7	43,3	44,9	53,2	37,5	53,1
Stemmepro-cent	90,4	75,4	83,1	86,5	76,2	87,6	55,9	72
Resultat	Vedtaget	Vedtaget	Forkastet	Vedtaget	Vedtaget	Forkastet	Vedtaget	Forkastet

På trods af dette flertal i 1972, kan man se på oversigten, at danskerne lige siden har haft et ambivalent forhold til EU-samarbejdet. De forskellige afstemninger og debatterne op til dem har vist, at der på trods af stor spredning i synspunkterne er en accept af EU-samarbejdet, så længe det ikke griber om sig. Både ved den første Maastricht-afstemning i 1992 og ved ØMU-afstemningen i år 2000 var det folkelige flertal langt fra det politiske flertal på Christiansborg. Danskerne havde den holdning, at EF primært var en økonomisk organisation, men accepterede dog nølende og stiltiende den generelle udvikling i EF. Senest i forbindelse med afstemningen om afskaffelse af retsforbeholdet i 2015 viste det sig igen, at det folkelige synspunkt – i lighed med briternes – lå temmelig langt fra det politiske flertals.

Men på trods af EU-skepsis og manglende folkelig begejstring for det europæiske projekt, har det danske folketing og de danske vælgere gennem årene afgivet både lovgivende, udøvende og dømmende magt til EU og EU's institutioner. EU's institutioner er vist på figuren nedenfor.

EU's centrale institutioner

Europaparlamentet består af 751 medlemmer, heraf 13 danskere. Kommissionen består af en kommissær fra hvert medlemsland, og altså også en dansker, p.t. konkurrencekommissær Margrethe Vestager. Ministerrådet består af de relevante fagministre fra hvert af medlemslan-

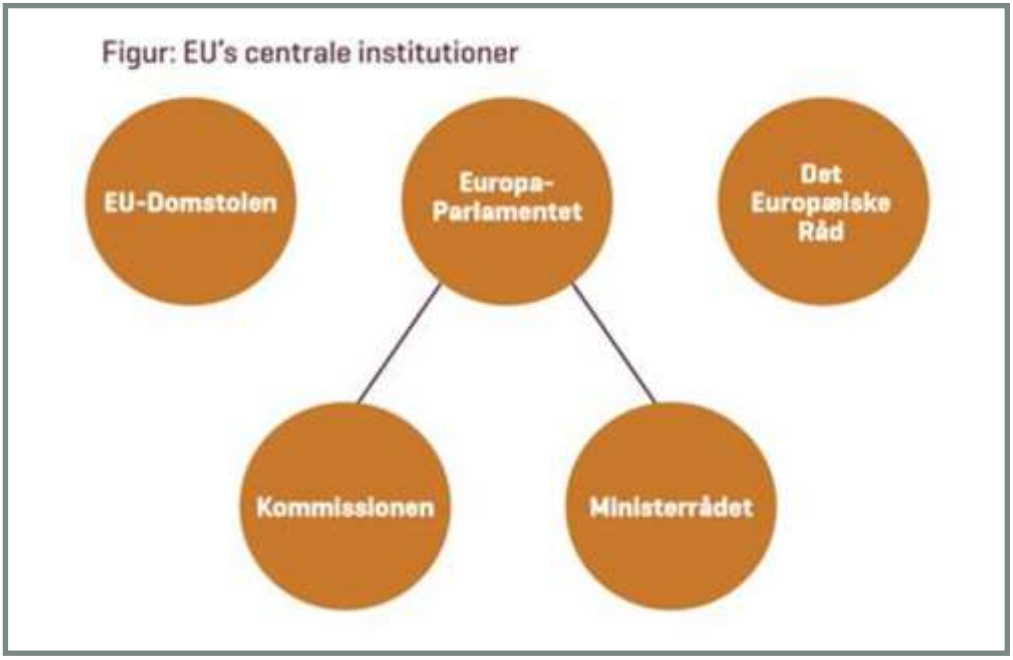

dene, og Det Europæiske Råd består af alle statsministrene. Ved EU-domstolen er alle medlemslandene repræsenteret, herunder også Danmark.

EU-lovgivning kaldes for enten *forordninger* eller for *direktiver*. Forordninger gælder direkte i de enkelte medlemslande, og de skal anvendes uden ændringer eller omskrivninger, som om de var vedtaget i medlemslandets eget parlament. Direktiverne derimod skal medlemslandene gøre noget mere ved. De skal implementeres eller omskrives, og medlemslandene har i disse tilfælde mulighed for at tilpasse direktiverne til lokale forhold og egen eksisterende lovgivning.

Når EU vedtager lovgivning, er der danskere med i alle led. I forberedelsesfasen deltager de danske fagministerier og politikere herhjemme, og senere deltager også de danske embedsmænd i Bruxelles i det lovforberedende arbejde. Men fordi kompetencen eller suveræniteten til at lovgive på bestemte områder er afgivet, er der ikke vetoret. Så selvom Danmark har indflydelse på udformningen af lovgivningen, er det ikke sikkert, at det i sidste ende bliver sådan, som vi ønsker det. Med 28 medlemslande er der mange hensyn at tage.

I 2011 undersøgte Kommunernes Landsforening[1] samspillet mellem EU og kommunerne. Resultatet blev, at "EU påvirker kommunerne i over halvdelen af de kommunalbestyrelsesbeslutninger, analysen har undersøgt. 444 ud af 830 sager påvirkes af EU. I procent betyder det, at 53 % af punkterne på kommunalbestyrelsernes dagsordner påvirkes af EU."

Samlet EU-påvirkning

Tænketanken Europa anslår[2], at ca. 58 % af

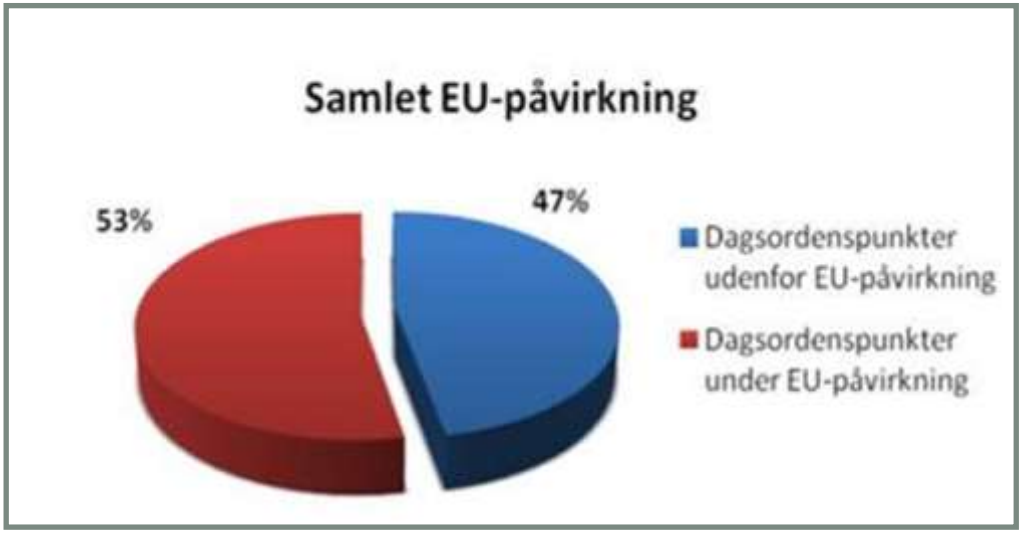

gældende ret i 2015 på den ene eller den anden måde stammer fra EU. EU påvirker 14 % af al lovgivning direkte, og dertil kommer de 4.678 forordninger, der har direkte virkning i Danmark. Landbrugsområdet er klart det politikområde, hvor der kvantitativt er flest EU-regler, mens også miljø, industri, fiskeri, handel og told har mange regler, der hidrører fra EU. Uanset om man er for eller imod EU som organisation, eller hvordan man forholder sig til Danmarks medlemskab nu og i fremtiden, kan man ikke se bort fra, at EU-retten er en del af det juridiske retskildegrundlag, og at man i mange tilfælde er nødt til også at søge i EU's retskilder, hvis man vil finde svaret på et juridisk spørgsmål.

Noter:
[1] Rapporten "KL, EU og kommunerne", udsendt af KL i november 2011.

[2] I notatet "Hvor meget påvirker EU dansk lovgivning?" af 27. juni 2015

Så det korte svar på artiklens indledende spørgsmål er faktisk: *Ja*. I mange tilfælde bestemmer EU over Danmark. De danske politikere og det danske folk har selv bestemt, at det skal være sådan, og både politikere og embedsmænd deltager i vidt omfang også i EU's lovgivende, udøvende og dømmende organer. Men hvis vi selv vil bestemme alting helt alene i Danmark, må vi følge efter Storbritannien og melde os helt ud af EU.

Rektor, cand.jur. Bente Hagelund

Kregme Kirke

Et flot syn

Når man en aften kommer fra Hillerød mod Kregme, mødes man af et flot syn. En belyst gammel landsbykirke, som fra kirkebakken giver os en hilsen fra vores tidlige historie.

Historisk Forening havde i august 2016 indbudt til en rundvisning i og omkring kirken. Den er meget gammel, påbegyndt for mere end 1000 år siden. Foreningen havde allieret sig med en mand "i sin bedste alder", som *Karl Jensen* sagde, da han bød os og *Jens Mortensen* velkommen. Jens kvitterede med at sige, at han kun var 87 år, og at stort set alle årene var levet her på egnen. Foreningens højtaleranlæg drillede os igen. Vi opdagede, at et gan-

ske lille høreapparat og den trådløse mikrofon ikke kunne arbejde sammen. Først da mikrofonen blev udskiftet med en håndholdt, kunne næsten alle høre, hvad Jens havde at fortælle.

Kirken, fra cirka år 1150, er oprindelig bygget af kampesten. Den var den gang 12 m lang, men er siden udbygget både her og der. Den oprindelige højde var godt 7 m fra sokkel til tagryggen.

Tårnet ligger i den "forkerte" ende af kirken. Det ligger mod øst, hvor man normalt har bygget kirketårne på vore kirker i vestenden.

Den gamle historie om, at det var *Arnakketrol-*

den, som om natten nedrev tårnbygningen, som egnens bønder og håndværkere havde bygget op om dagen, kunne Jens Mortensen ikke bekræfte. Hans forklaring, som nok er den mest sandsynlige, er at terrænet falder meget stærkt mod vest, hvad vi også tydelig kunne se.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg dog stadig holder mest af historien om trolden, som i øvrigt har efterladt et billede af sig selv i en af de store kampsten, som formanden for menighedsrådet *Christian Ravnborg* viste os.

Jens kunne videre fortælle, at egnen har været befolket længe, før nogen havde tænkt på kirker. Vi har endnu forholdsvis mange gravhøje, og vi har køkkenmøddinger, der fortæller om meget tidlig beboelse.

Egnen er også præget af de manglende "stormænd", som ofte var dem, der satte kirkebyggeri i gang. Egnen var fattig, og det var den lokale befolkning, som satte byggeriet i gang.

Navnet *Kregme* har også sin historie. Man møder det første gang i skriftlige kilder, som *crækym* og *kræghom*. Det kan man læse meget mere om i *Prøven nr. 41*, i artiklen "*Danske stednavne i tid og rum*", hvor oprindelsen til en lang række lokale navne bliver forklaret.

Jens kunne fortælle, at det var Absalon, mens han var biskop i Roskilde, som i sin tid overlod *bispetiende* (en form for kirkeskat) til *Æbelholt Kloster*. Der findes breve, som har været nede omkring paverne i Rom, der har godkendt hvad Absalon havde foreslået.

Af regnskaber fra Æbelholt kan man se, at Kregme til klosteret årlig skulle betale 6 pund korn.

Jens kunne, foruden om de mange til- og ombygninger, også fortælle om inventaret:

Prædikestolen fra 1646 er her endnu, og andre steder fik vi en flot hilsen fra datidens håndværkere, som nok har haft en stærk religiøs overbevisning. Jens kunne også pege på *Degnestolen*, som er fra 1560. Om døbefonten

kunne han berette, at den var blevet kasseret af Kong Frederik d. 6., der i stedet ville have en mere moderne, af cement. Det betød, at den gamle døbefont blev kasseret og i cirka 50 år i stedet fungerede som kar for en slibesten hos en bonde i Kregme. Den kom dog tilbage til kirken i 1897, men bonden, som nu var uden

kar til sin slibesten, måtte man naturligvis betale herfor.

Der er altid mange detaljer i vore gamle kirker, og en del af udsmykningen i Kregme er en glasmosaik i rundingen i korets østgavl. Den

blev åbnet med et stort vindue ved kirkens 800 års jubilæum. Mosaikken er udført af *John Thomas Skovgaard*, der var en søn af den ret så bekendte *Joakim Skovgaard*, som bl.a. kendes fra sin udsmykning af Viborg Domkirke.

I kirken findes også mindetavler for de faldne danske soldater i krigene 1848-50 og i 1864, fra Kregme sogn. Jens bemærkede, at de alle var sønner af *indsiddere*. Det vil sige, at de kom fra hjem, hvor bonden eller landarbejderen ikke ejede sit eget hus.

Vi skal huske, at der ikke var værnepligt for alle, det var kun bønderne, der skulle "springe soldat".

Jens kunne også berette om præsteboligen. Kregme havde egen præstegård frem til 1894, men så blev gården solgt, og præsten fik bolig i en ny præstegård på Tranemosevej (nu Hillerødvej) i Frederiksværk. I 1933/34 skete der igen en ændring, og en ny præstegård blev bygget.

Vi skal imidlertid sammen med Jens tilbage til år 1717, hvor den daværende præstegård brændte. Det var en katastrofe for præsten. Han fik sin familie ud, men dyr og meget indbo gik tabt, bl.a. kirkebogen. Jens fortalte, at brandforsikring ikke var opfundet på daværende tidspunkt. Men kongen var storsindet og udstedte et "tiggerbrev", hvori han anmodede godtfolk om at hjælpe den nødstedte familie. Der blev ikke oplyst noget om, hvad kongen selv havde støttet præsten med.

Præsten *Hans Nygaard* måtte til at begynde en ny kirkebog i 1717. Det gjorde han med et digt:

For mit Embede jeg lide
Nød af påsat Mordbrands Ild
Sen ved mørke Midnats Tide
Da en storm var heel umild
Gaard og Gods, Halvtresinds Tive
Heste, Kvæg med Svin og faar
blev opbrændt, og gick af Live
Som udi Tingsvidnet staar

Jeg med Hustru som da lagde
I en sygelig Barsel=seng,
og tree smaa Børn blev jaget
nogle her og der i flæng
fick eij reddet uden ilde
Adams blotte Billede
som Gud Naadig spare vilde
Dog vi faren maatte see
Denne Phoenix sig nu reijser
af den Ild og Aske ud
Præste=gaarden nye opkneyser
Bygge paa det givne Bud.

Dit første Sandhedsvidne
Dit sidste troh _ (ønske)
Hans Nygaard.

(Her gengivet ud fra Jens' manus.)

Med lune og et blik i øjet kunne Jens Mortensen berette meget mere.

Vi var vel omkring 65 besøgende, der fik en rigtig god aften i hans selskab, og som han sluttede med en kort rundvisning på kirkegården ved gravstenen for *Marie Christensen*, som fik organiseret datidens tjenestepiger, så de fik menneskeværdige forhold at arbejde og leve under; men det er en helt anden historie.

Jørgen Tved

PS. Denne artikel er skrevet i september 2016, men er af forskellige årsager aldrig bragt i Prøven .

Fotos: Jørgen Lassen

Og de vedblev at bære stole ind

En 100 års fødselsdag

Hvis du var til stede, har du sikkert gode minder fra begivenheden. Hvis du var fraværende, kan du godt ærgre dig. Hvad jeg henviser til? Selvfølgelig til den begivenhedsrige 100 års fødselsdag den 7. april med åbningen af udstillingen i Palæet og koncerten i Gjethuset.

Fødselaren var komponisten *Egil Harder*, der blandt andet har sat musik til *Mogens Lorentzens* Juletræet med sin pynt (1939) og *Kaj Munks* Den blå anemone (1943). Ud over at være komponist var Egil Harder meget engageret i Frederiksværk bys ve og vel, og det medførte, at han dels blev byens æresborger i 1996, dels har fået en gade opkaldt efter sig.

Ved en reception i Palæet, hvor Egil Harders enke *Tutter Givskov* og Kaj Munks søn *Mogens Munk* var til stede, blev der spist lækre canapeer, lyttet til taler af borgmester *Steen Hasselriis* og byrådsmedlem *Helle Lunderød*, hvorefter udstillingen om Egil Harder blev indviet.

Efterfølgende var der en uforglemmelig koncert i Gjethuset, hvor publikum strømmede til i et antal, som medførte, at personalet gentagne gange måtte komme med nye forsyninger af stole. Til sidst var lokalet proppet til randen, og vi fik et brag af en hyldestkoncert, fremført af pianisten *Elisabeth Westenholtz*, sangerne *Tove Hyldgaard* og *Tonny Landy* samt Tutter Givskov på en klangfuld violin. Ja, vi fik både den blå anemone og flere udgaver af Juletræet.

Du skulle have været der. Jeg er glad for, at jeg var der. Og tænk – koncerten var gratis. TAK!

Bent Petersen

Artiklen blev af uforklarlige grunde ikke bragt i et tidligere nummer af Prøven, men vi mener, at det var en så stor og god begivenhed, at den nu kommer med forsinkelse. Undskyld til Bent og til Prøvens læsere.

Jørgen Tved

Kald den V3's Plads

Jernbanetorvet ombygges

Endelig ser det ud til, at pladsen foran jernbanestationen i Frederiksværk skal renoveres og helt lægges om. Det har den trængt til i mange år.

Jeg vil godt foreslå, at den renoverede plads får et navn. Et navn, der knytter sig til en vigtig del af byens historie, til besættelsen og den lokale modstand: Pladsen bør få navn efter den berømte kampvogn V3.

Skulle der så, når pladsen ad åre er anlagt og V3 har fået den renovering, som den efter aftale skal igennem, så er det måske også afklaret om vognen skal udstilles i forbindelse med det nye Frihedsmuseum. Det tidligere Frihedsmuseum, som modstandsbevægelsen forærede staten, brændte ned efter at nogle banditter havde sat ild på bygningen to steder. Men alting tager tid. Det nye Frihedsmuseum har man netop påbegyndt bygningen af. Det første spadestik blev taget 4. maj i år. Renoveringen af V3 står Nationalmuseet for og det er også Nationalmuseet, der bestemmer, hvor vognen skal være.

Hvis vognen blot skal stilles på et eller andet magasin, så var det nok på sin plads, om den igen kom "hjem" til Frederiksværk.

Byrådet kunne jo tilbyde, at V3 permanent kan blive udstillet på den nye plads. Naturligvis sikret mod storm og sne og mod hærværk.

En sådan kommende V3's plads ligger meget tæt på, hvor banens værksteder tidligere lå, der hvor V3 blev "født", og også nær ved stålværket, hvor den blev færdiggjort.

Med venlig hilsen, Jørgen Tved, Skansevej 30 B, 3390 Hundested

Stationspladsen under ombygning september 2017

Det var med slag

Og de kunne høres

Vi har blandt vore medlemmer en, som er ekspert i gamle ure. Ikke de små elektroniske, som vi alle render rundt med, men ure, som skal trækkes op. Ure, der kan slå. Og ure, der er større end en voksen mand.

Han havde inviteret os på besøg. Jørgen Lassen og jeg. Vi blev modtaget af en stor og stærk ulv. Det lignede hunden i hvert fald, og først da den havde fået besked på, at vi var venligtsindede, kunne vi komme helt ind.

Vores medlem havde fået et ur, der var stort, og det kunne slå både kvarterslag og halvtimes slag, og det kunne vække en meget stor familie, når det slog timeslag. På skiven stod det, som måske var det mest interessante: "*C Christensen Friederichsburg*". Alt kunne tyde på, at uret, som var bygget omkring 1715, var fra Frederiksborg Slot. Hvor havde det så haft sin plads? Og hvordan havde det overlevet den store brand på slottet i 1859, der stort set kun efterlod en ruin? Vi kunne se, at det ikke havde været udsat for ild og flammer, så det første spørgsmål var: "Har det overhovedet været sat op på slottet?" Det var også tydeligt at se, at det ikke havde været sat op udenfor, altså udsat for vind og vejr. Det måtte have haft sin plads i et stort lokale, måske en sal, men hvor?

Vores ekspert på de store ure kunne fortælle, at urmageren var født i Flensborg – dengang byen var dansk – i 1672, og at han var død i Frederiksborg Slotssogn i 1741.

Han kunne også fortælle, at han var slotsurmager i Frederiksborg Slotssogn. At han havde repareret tårnuret i Skt. Maria Kirke i Helsingør i 1720. At han i 1720-26 fremstillede tårnuret til Fredensborg Slotskirke, til urpavillonen og hovedbygningen i Asminderød. At han

reparerede tårnuret i Slangerup i 1721. I 1722 i Nørre Herlev, og i 1722-23 i Asminderød kirke. Og et tårnur, som han har bygget i 1726, blev i 1913 opsat i Gammel Ry Kirke.

Er det, vi kiggede på, et af de ure han selv har fremstillet og som er opsat nogle af de nævnte steder, der nu er endt her i Frederiksværk? Hvis det er forklaringen, så er spørgsmålet, om han – i alle de ure han selv stod for – i dem har skrevet det samme, nemlig *C Christensen Friederichsburg*

Vi ved det ikke, men vi kan bekræfte, at det i dag står i en kasse, som er fremstillet måske ca. 50 år senere end selve uret. Vi kan bekræfte det er stort og flot og vi kan bekræfte at det især havde timeslag, der kunne høres.

At besøge vort medlem og få forevist alle de mange historiske ure, er en oplevelse. At se, hvad datidens håndværkere kunne fremstille. Samlingen burde finde sin plads på et museum og meget gerne her i byen. Det var ikke kun krudt, kugler og kanoner, der er blevet fremstillet her. Også andre dygtige håndværkere, som de, vi her har omtalt, har virket i de gamle huse, og som det fremgår, har de også fremstillet bemærkelsesværdige ure og andre fine industritekniske instrumenter.

Det er ikke første gang vores lokale medlem med den store ur-forstand, satte os på sporet af en god ur-historie. I Prøven nr. 46 fra marts 1915 kan man læse historien om en anden meget dygtig ur- og instrumentmager, som har virket her i Frederiksværk, *Heinrich Schultz*. Hans mest berømte ur fra 1766 kan man i dag finde i *Den gamle By* i Århus, som købte det på en auktion for den nette sum af 283.000 kr.

Jørgen og jeg siger mange tak for at få lov til at se de gamle ure. Og naturligvis også tak for kaffen.

Jørgen Tved

Fotos: Jørgen Lassen

Et fint besøg – en smuk modtagelse

Egholm Museum

Foreningens aftentur til *Egholm Museum* blev en rigtig god oplevelse. I døren stod en stor smuk påfugl, i øvrigt en af mange, som nyder livet på det gamle gods. Vores modtager var en stor han, som naturligvis flere gange slog hele sin fjerpragt ud. Den var absolut ikke bange for vort selskab, selv om vi var mere end en snes. Først da ejeren af godset og det omfattende museum, *Ole Falck*, kom og gav fuglen et par småkager, trak den sig tilbage, så vi kunne komme ind.

Jeg tror ikke, der noget sted i Danmark findes en så omfattende samling af effekter fra 2. verdenskrig. Der var en bunker fra Vestkysten, naturligvis med indhold, som den så ud i den sidste tid af krigen. Der var køretøjer af forskellig art og alt det personlige udstyr, som en tysk soldat havde, når han drog i krig. Våben, uniform, ja selv kondomer med hagekors hørte med til den fuldt udrustede nazisoldat.

Det var nu ikke blot udstyr til tyske soldater. Også til både engelske, amerikanske og russiske soldater var udstyr og mindre køretøjer udstillet. Der var effekter fra den danske modstandsbevægelse og meget mere.

Ole Falck er ikke blot manden, som har samlet næsten hele sit liv. Han er også manden, som kan fortælle om alle de fremlagte og udstillede ting, så ørerne blafrer på dem, der besøger ham.

Og han samler stadig. Hans sidste erhvervelse er en komplet udstyret og helt køreklar russisk tank – en T 34. Det var en model fra 1944. Det vil sige, den har været med i den anden verdenskrig. Han købte den i Tjekkiet, og besværlighederne kom, da den skulle over grænsen til Tyskland. Her havde grænsevagterne, eller i hvert deres forældre, haft erfaringer nok med netop tanks af denne type. Men han fik den da, efter nogle ture frem og tilbage, over grænsen og gennem Tyskland.

Men den skulle jo også over grænsen til Danmark. Belært af sine erfaringer ventede Ole med sit store køretøj til det blev mørk nat. Og da ingen her ventede krig, eller havde erfaringer med store fuldt udrustede tanks, kom den helt uden besværligheder til Danmark og til Egholm.

Jeg har været på "nettet". Ikke for at kontrollere Ole og han beretning, men jeg havde læst

om dette krigsuhyre, der er betegnet som verdens bedste af slagsen.

Den er 6,68 m lang, 3 m bred og 2,24 m høj. Den vejer 26,5 ton.

Den kører på diesel og havde en topfart på 53 km/t. Der er ikke meget plads indenbords, så besætningen, som var 5 mand, måtte maksimalt være 1,7 m i højden. Og så mener man, at der er produceret 85.000 stk. af uhyret. Skal du have det hele med, så kostede hver enkelt cirka 150.000 rubler. Hvad det så svarede til, melder historien ikke noget om.

Uhyret blev efter 1945 en af de helt store eksportartikler for Sovjetunionen og den blev solgt til 39 lande.

Ole var glad og stolt af sin nyerhvervelse og kunne fortælle, at der i Danmark kun er den ene, som nu er på Egholm.

Samlingen omfatter også en afdeling om "Det vilde Vesten", med våben og udstyr.

Og der er en omfattende samling af historiske jagtvåben. Også den er helt i top.

Samlingerne på Egholm er på over 6000 militære genstande. En hurtig rundtur, som vi fik en onsdag aften i maj, med Ole i

spidsen, varede ca.1½ time. Det gik stærkt og der var ikke tid til fordybelse. Så under et ophængt *Draken*-fly, der har tilhørt det danske luftvåben, gjorde det godt med den kop kaffe vi efterfølgende fik serveret.

Imens gik Ole rundt og besvarede de meget intelligente spørgsmål, vi kunne finde på at stille.

Et besøg, gerne med mere tid, kan absolut anbefales.

Jørgen Tved

Fotos visitlejre.dk og Jytte Bloch-Kelsen

Kulturelt Samråds pulje opbrugt

Fra: Halsnæs Kulturelt Samråd [halsnaeskultur@mail.dk]
Sendt: 4. juli 2017 10:15
Til: Halsnæs Kulturelt Samråd
Emne: Puljen er opbrugt

Orientering til Medlemsforeningerne af Halsnæs Kulturelt Samråd

Som det sikkert erindres beskar Byrådet ved budgetlægningen Kulturelt Samråds pulje for 2017 ganske kraftigt.

Puljen i 2016 lød således på 503.000 kr, medens Samrådet i 2017 kun har kunnet disponere over 226.000 kr til støtte af åbne arrangementer og aktiviteter.

I styrelsens arbejde har det været forventeligt, at det disponible beløb næppe ville række til hele året, skønt Samrådet blev stillet i udsigt, at andre nye puljer ville være til rådighed for aktører og arrangører.

Halsnæs Kulturelt Samråds pulje er nu brugt op.

Mange af efterårets planlagte arrangementer har dog allerede fået bevilget et tilskud, men nye tiltag, der kan opstå i løbet af efteråret, vil desværre få svært ved at få bevilget støtte.

En del af efterårets godkendte arrangementer har imidlertid fået bevilget støtte som underskudsgarantier, og kan i heldigste fald afvikles uden behov for støtte.

Derfor skal man ikke afholde sig fra at søge støtte fra Kulturelt Samråds pulje i resten af året, da der på trods af en aktuelt tom puljekasse alligevel kan opstå mulighed for at opnå økonomisk støtte til et arrangement.

Med venlig hilsen

Halsnæs Kulturelt Samråd

v/Hans-Jørgen Højvælde

Foreningens arrangementer

Onsdag den 11. oktober kl. 19:30
Postvæsenets historie
Eva Wistoft Andersen fortæller

Eva Wistoft Andersen fra *ENIGMA Museum for post, tele & kommunikation* fortæller om postvæsenets historie fra Christian IV's "Forordning om Post-Budde" i 1624 til nutidens liberaliserede marked. Postens historie er en fortælling om en etat og en virksomhed i konstant forandring og under stadig større påvirkning af nye teknologier: Fra jernbane og telegraf til mobiltelefon og internet.

Onsdag den 15. november kl. 19:30
Arktisk Museum i Hundested
Museumsinspektør Søren la Cour Jensen

Siden 1939 har *Knud Rasmussens Hus* fungeret som mindestue og museum for Knud Rasmussen og fortællingen om hans ekspeditioner i Grønland og arktisk Amerika. I takt med at fokus på Arktis er øget, er der skabt et behov for en moderne og aktuel formidling af Arktis. Foredraget vil fokusere på de historiske rammer og tankerne om en ny, moderne formidlingsenhed på Hundested havn, der skal møde denne udfordring.

FORENINGENS FOREDRAG AFHOLDES PÅ BIBLIOTEKET I FREDERIKSVÆRK
TORVET 41

MEDLEMSKAB AF HISTORISK FORENING ER *IKKE* NØDVENDIG FOR AT DELTAGE I FOREDRAG OG TURE, MEN FOR KAFFE OG KAGE MÅ DU BETALE 25 KR !

INGEN TILMELDING TIL FOREDRAG, BARE KOM!

Returadresse: Skansevej 30B, 3390 Hundested

Museer og arkiver

Industrimuseet Frederiks Værk
Åbningstid kontor: tirsdag-fredag kl. 10-14
www.indmus.dk, tlf. 47 72 06 05
Torvet 1, 3300 Frederiksværk

Knud Rasmussens Hus
Knud Rasmussensvej 9
3390 Hundested, Tlf. 47 72 06 05
Åbent Kl. 11 - 16. Mandag lukket

Hundested Lokalhistoriske Arkiv
Åbningstid: Mandag og onsdag kl. 10-13 og torsdag kl. 16:00 -18:00. Telefon 4798 1010
Nørregade 61 i Hundested (Biblioteket)

Krudtværket
Åbent efter aftale med Industrimuseet

V3 udstillingen er kun åben ved kulturnatten den 13. oktober kl. 18:30-20:30

Sponsorer

Advokat Jacob Berner Rue (L)
3370 Melby
Tlf. 4774 2822

Bog og Idé - Frederiksværk
Nordcentret, 3300 Frederiksværk
Tlf. 4752 4001

Danske Bank
Nørregade 6
3300 Frederiksværk

Det Classenske Fideicommis
Tromnæs Alleen 2F, 4800 Nykøbing F.
Tlf. 5444 7029

Entreprenør Andreassen A/S
Møllevangsvej 107 B, 3300 Frederiksværk
Tlf. 4044 7809

Glarmesteren i Frederiksværk
Syrevej 17, 3300 Frederiksværk
Tlf. 4772 4248

Grøn Teknik
Værkstedsbakken 5 B, 3390 Hundested

Industrimuseet Frederiks Værk
Torvet 1, 3300 Frederiksværk, Tlf. 4772 0605

Kim Dencker Johansen Holding Aps
Hanehovedvej 187, 3300 Frederiksværk
Tlf. 4772 2583

Kiropraktisk klinik v/ Merethe Lyngbæk
Kirkegade 7, 3300 Frederiksværk
Tlf. 4772 4540

KTS-Entreprise
Industrivej 3, 3300 Frederiksværk
Tlf. 4777 2577

Thomsens Cykler
Vinderød Skov 3-5, 3300 Frederiksværk
Tlf. 4772 2323

Tømrermester Egon Bech A/S
Krudtværksalleen 21 B
3300 Frederiksværk
Tlf. 4772 2060

Winther A/S, Snedker- og Tømrermestre
Jernbanegade 5 , 3300 Frederiksværk
Tlf. 4772 0202, 2021 0202